

Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur

Slutbetänkande av Utredningen om organisation,
styrning och finansiering av forskningsinfrastruktur

SOU 2021:65

Disposition

- Utredningens uppdrag (bild 3)
- Forskningsinfrastruktur – begrepp; central analys, utgångspunkter (bild 4)
- Viktigare bedömningar och förslag (bild 5-13)

Utredningens uppdrag

Dir 2020:52 Organisation, styrning och finansiering av forskningsinfrastruktur (maj 2020)

Dir 2021:37 Tilläggsdirektiv till Utredningen om organisation, styrning och finansiering av forskningsinfrastruktur (U 2020:04), (maj 2021)

Forskningsinfrastruktur – begrepp; central analys, utgångspunkter

- Forskningsinfrastruktur finns och är nödvändiga inom de flesta forskningsområden
 - Internationell – nationell – lokal forskningsinfrastruktur
- Komplex landskap för forskningsinfrastruktur
 - Mångfald av aktörer, organisationer, organisationsformer, finansiärer och finansieringskällor
- Slutsats: reformer på kort och lång sikt för att förbättra utvecklingen – utan att mångfalden hotas

Utveckla den politiska styrningen

- Riksdag och regering fokus på övergripande strategisk inriktning, mål, resurser – samt uppföljning; forskningspolitiska propositionen är grunden
- De politiska partierna bör bjudas in att medverka i Forskningsberedningen
- En långsiktig övergripande strategisk inriktning ("strategi") av forskningsinfrastruktur bör ingå i den forskningspolitiska propositionen

Stärk förutsättningarna för samverkan om forskningsinfrastruktur

- Inget behov av att reglera organisationen av forskningsinfrastrukturer vid universitet och högskolor; flexibiliteten att organisera verksamheten ändamålsenligt är nyckeln till bättre samverkan
- Regeringen bör utveckla sin styrning av myndigheterna gällande samverkan om forskningsinfrastruktur
- Uppdrag till myndighet att stödja lärosätena i deras samverkansarbete om forskningsinfrastruktur



Finansieringen är svår att kartlägga men är i huvudsak flexibel med utvecklingspotential

- Det saknas fullständig, relevant och tillförlitlig finansiell information avseende forskningsinfrastruktur
- Forskningsinfrastrukturen bör analyseras utifrån hela livscykeln
- Utgifter och kostnader för forskningsinfrastruktur – utgifter och kostnader för att bedriva forskning
- Regeringen bör införa ett rapporteringskrav
- Ökad finansiell flexibilitet vid anskaffning av forskningsinfrastruktur
- Lärosäten ska få ta ut avgifter för forskningsinfrastruktur
- Omfattande forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse ska kunna betraktas som en samhällsinvestering



Viss forskningsinfrastruktur är av särskilt nationellt intresse

- Viktigt att organisera, analysera, prioritera, styra och finansiera forskningsinfrastrukturer av särskilt nationellt intresse skilt från övrig nationell forskningsinfrastruktur



MAX IV och SciLifeLab

- MAX IV och SciLifeLab bör i nuläget bedrivas i myndighetsform
- Regeringen behöver ha en tydligare strategisk vision
- Ansvar och roller bör förtydligas för de ansvariga lärosätena

Ett vidgat perspektiv avseende näringslivets möjlighet att medverka

- Deltagande av svenskt näringsliv i både uppbyggnad och användning av forskningsinfrastruktur kan öka effektiviteten
- Ett ökat deltagande och tillgänglighet står inte i konflikt med vetenskaplig kvalitet
- Förändrat uppdrag till Vetenskapsrådet
Dessutom förändrad representation av Rådet för forskningsinfrastrukturer (RFI)
- Förändringar i Vinnovas mandat och uppdrag



Samla digitala infrastrukturerna för forskning i en myndighet

- Det saknas en tydlig vision och strategi för digitala infrastrukturer för forskning och deras roll i den digitala omställningen
- Digitala infrastrukturer som understödjer forskning bör samlas i en gemensam organisation

En framtida myndighet för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse

- Nerifrån- och upp-perspektiv med sakkunniggranskning och fokus på vetenskaplig kvalitet
- Vidgat perspektiv vid prioritering och styrning av forskningsinfrastruktur, där det vidgade perspektivet rymmer såväl grundforskning som mer behovsmotiverad forskning
- Ansvara för digitala infrastrukturer som understödjer forskning
- Renodling av roller och ansvar inom det forskningspolitiska landskapet
- Stabsmyndighet för regeringen
 - Stöd för såväl regeringen som myndigheter i frågor rörande forskningsinfrastruktur



Fortsatt tillgång till polarforskningsfartyg

- Tre alternativ. Hyra (alt 1 och 2) – ambitionssänkning
 - Nykonstruktion (alt 3) – ambitionsökning
 - Den samhällsekonomiska effektiviteten för en polarforskningsisbrytares hela förväntade nyttjandeperiod avgörande
 - Överväg att betrakta ett nytt polarforskningsfartyg som en samhällsinvestering (anslagsfinansiering)
 - Givet nuvarande ambitionsnivå. Överväg alternativ motsv dagens överenskommelse
- Sjöfartsverket/Polarforskningssektariatet

